

Büyük Mücadele

17 Sonraki İngiliz Reformcular

Hatırlıyorsunuz, 14. yüzyılda Reform sabahyıldızı olan John Wycliffe, İngiltere’de sahneye girmişti. Kutsal Yazılar’ı okudu ve İsa Mesih’te iç huzurunu buldu. Wycliffe, Kutsal Kitap’ı okudukça, Allah’tan verilen öğreti ve Katolik Kilisesi’nin öğrettiği doktrinlerin arasındaki farkı anladı. Vaaz ederek, yazı yazarak gerçeği yükseltip papalığın yanlışlarına işaret etti. Wycliffe, din mahkemelerine çağrıldı ve herkesin önünde hakikati savundu. Wycliffe Kutsal Yazılar’ı İngilizceye çevirdi ve başlattığı reform, kendi hayatından sonra da yaşamaya devam etti.

Wycliffe’in zamanında matbaacılık henüz yoktu. Kutsal Yazılar’ı el ile kopyalamak ve dağıtmak zor, yavaş ve pahalı bir işti. Sadece zenginler ve soylular bir nüshaya sahip olabiliyorlardı. O yüzden Kutsal Kitap’ı çok az kişi okuyabili. Ancak 1516 yılında, Erasmus Grekçe ve Latince Yeni Ahit’i yayınladı. Yeni Ahit ilk defa orijinal dilde basılıyordu. Kutsal Kitap çevirisi için Wycliffe, özgün olarak Kutsal Kitap’ın Latince çevirisini kullanmıştı. İçinde bir süre hata vardı. Fakat Erasmus’un Yeni Ahit’inde önceki pek çok hata düzeltilmiş ve Tanrı’nın sözü daha net anlaşıldı. Eğitimli insanlara reform hareketi desteklendi ama sıradan insanlar için Kutsal Kitap hala uzaklardaydı. William Tyndale bu durumu değiştirecekti.

Tyndale, müjdeyi Erasmus’un Yeni Ahit’inden aldı. Cesurca vaaz etmeye başladı. Tyndale, bütün doktrinlerin gelenek yahut kilise babalarıyla değil Kutsal Kitap’la sınanması gerektiğini söyledi. Papalık yanlılarının Kutsal Kitap’ı kilisenin verdiği ve yalnızca kilisenin açıklayabileceği iddialarını Tyndale şöyle yanıtladı: “Kartallara avlarını bulmayı kimin öğrettiğini biliyor musunuz? Aynı Allah, kendi aç çocuklarına, kendi sözünde Babaları’nı bulmayı öğretiyor. Kutsal Yazılar’ı bize vermek bir yana, onları bizden saklayanlar sizsiniz; onları öğretenleri yakanlar da sizsiniz, elinizden gelse Kutsal Yazılar’ı da yakardınız.” — D’Aubigne, *History of the Reformation of the Sixteenth Century [On Altıncı Yüzyıl Reformu’nun Tarihçesi]*, 18. kitap, 4. bölüm.

Tyndale’in vaazları rağbet gördü ve çok kişi müjdeyi kabul etti. Fakat Tyndale, vaaz etmek için bir yerden ayrılıp başka bir yere gittiği zaman, papalık yanlıları, tehditler kullanıp ve yanlış tezleri sunarak çoğu zaman Tyndale’in yaptığı işi baltalamayı başardı. Bu durumdan hüsrana uğrayan Tyndale, Kutsal Yazılar’ı kendileri için okuyamayan bir milletin kandırılmaya karşı hiçbir koruması olmadığını düşündü. Bir ilahiyatçı bir başkasından farklı öğretiyordu. İnsanlar, kimin, neyin doğru neyin yanlış olduğunu bilemiyordu. Gerçeği nasıl anlayabilirlerdi? Tyndale için bir tek yanıt vardı: Kutsal Kitap. Onu tekrar çevirmeye başladı.

Baskı altında olduğundan, işini yapabilmek için, Londra’ya kaçtı. Bir süre çalıştıktan sonra, papalık yanlılarının şiddet tehditleri Tyndale’i Londra’dan Almanya’ya gitmeye zorladı. İngilizce Yeni Ahit’i basmaya başladı. İki kere işi durduruldu. Fakat bir yerde baskı yapıldığı zaman, başka bir yere kaçtı. Çok yakında 3,000 Yeni Ahit’i bitirdi.

İngiltere’nin gümrük yetkilileri, büyük bir gayretle Yeni Ahit’in İngiltere’ye girmesine engel olmaya çalıştılar ama başarılı olamadılar. Yeni Ahit dağıtıldı. Papalık yanlıları bu işi

durdurmaya çalıştı ancak başarılı olamadı. Valdensler'in zamanında olduğu gibi Tyndale'in zamanında da aynı yöntemleri görüyoruz. Rab, insanlara gerçeği getirmeye çalışınca, Şeytan, kendisine bağlı insanları kullanarak engel olmaya çalışıyor. Ama gizli gizli, yasa dışı bir şekilde gerçek ileri gidiyor. Bizim zamanımızda da ne kadar sıklıkla aynı durumu görüyoruz!

Bir kere, Durham piskoposu basılan Yeni Ahitleri yok etmek için pek çoğunu satın aldı. Bunu yaparak piskopos, reform işini engellemeyi düşünüyordu. Fakat buradan elde edilen para ile malzeme satın alındı ve aksi halde yayınlanamayacak olan yeni ve daha iyi bir baskı yapıldı. Sonra, Tyndale esir olarak tutulurken, işini yürütmek için kim para verdiğini söylemesi şartla serbest bırakılacağı sunulduğu zaman, Tyndale, "Durham piskoposu, Yeni Ahitleri satın aldığı için başka hiçbir kaynağı olmadığı gibi yardımcı oldu" dedi.

Tyndale, hasımları tarafından ele verildi ve bir süre tutuklu olarak kaldıktan sonra idam edildi. Ancak yaptığı iş, Kutsal Kitap'ın okunması aracılığıyla devam etti.

Hugh Latimer adında bir vaiz, reform ilerlerken Kutsal Yazıları'nın Yazarının Allah'ın kendisi olduğunu ileri sürdü. Kral'ın önünde şöyle vaaz etti: "O'nun kutsal sözüne... itaat etme yükümlülüğü altında olmayan... hiçbir kral, imparator, hakim ve yönetici yoktur." "Dolaylı yollara sapmayalım, Allah'ın sözünün bizi yönlendirmesine izin verelim: ... atalarımızın izinde yürümeyelim, onların yaptıklarını değil, yapmaları gerekip yapmadıklarını gerçekleştirmeye çalışalım." —Hugh Latimer, *"First Sermon Preached Before King Edward VI [Kral VI. Edward'ın Huzurunda Verilen İlk Vaaz]."* Cesur bir vaiz değil mi? Siz kralın önünde böyle vaaz edebilir miydiniz?

Başka reformcular ortaya çıktı. Barnes, Frith, Ridleyler ve Cranmer de vardı. Bu eğitilmiş insanların çoğu, Katolik Kilisesi'nin saygın üyeleri idi. Biz, Katoliklerin kötü insanlar olduğunu kesinlikle söylemiyoruz. Katolik inancında gerçeği ve Allah'ı sevenler de vardı. Ancak, neden kendi kiliselerini protesto ettiler? Çünkü Kilise'nin yanlışlarını gördüler ve onları düzeltmek istediler.

Reformcuların tuttukları ilke şuydu: Kutsal Yazılar, iman ve uygulamada yanılmaz yetki kaynağı oluyor. Reformcular, papaların, konseylerin, Kilise Babalarının ve kralların dinle ilgili konularda vicdanı denetim altına alma haklarının olmadığını bildirdiler. Biri bana, "Katolik ve Protestan arasındaki en büyük fark nedir?" diye sorsa, bu ilkeye işaret ederim. Temel budur. Reformcular bu ilke için yaşadılar. Bu ilke için öldüler. Latimer, sonuna kadar imanını, cesaretini ve Protestan ilkesini savunurken idam edildi.

İskoçya'da 6. yüzyılda yaşayan Columba'nın yaptığı müjdeciliğin etkisi yüzyıllar boyunca devam etti. İngiltere'nin papalığa boyun eğmesinden yüzyıllar sonra bile İskoçya'daki kiliseler gayet serbesttiler. Ancak 12. yüzyılda papalık egemenlik sürmeye başladı. Ruhsal karanlık hiçbir yerde İskoçya'da olduğu kadar derin değildi. Fakat Rab insanları yüzüstü bırakmadı. Lollardlar, Kutsal Kitap'ı ve Wycliffe'in yazılarını İskoçya'ya getirdi. Böylece müjde tamamen saklanamamıştı. Her yüzyılda gerçek için tanıklar ve şehitler vardı.

Büyük reform başladığı zaman Luther'in yazıları ile Tyndale'in Kutsal Kitap çevirisi İskoçya'ya geldi. Müjde, ilgi uyandırdı ve papalık yanlıları tehlikeyi gördüler ve çok soylu ve

iyi kişiyi idam ettiler. Fakat ölen şehitler İsa Mesih için tanıklık ettiler ve müjde yayıldı. Çok kişi imanlı oldu.

İskoçya’da en önemli reformculardan biri John Knox’tı. John Knox sapkınlık suçlamasıyla İskoçya kraliçesinin huzuruna çağrıldı Kraliçe, Knox’ı yasak olan dini öğretmekle suçladı. Kutsal Kitap’a göre, tebaaların krallarının buyruklarını yerine getirmeleri gerektiğini söyleyen kraliçe, Knox’ın Allah’ın yasasını ihlal ettiğini ileri sürdü. Knox, İsraililerin, firavunun dinini kabul etmelerinin doğru olmayacağı karşılığını verdi. İsa’nın döneminde Allah, Roma İmparatorlarının tebaalarının putperest mi olmalarını istedi? Mantıklı olarak Rab katında tebaaların krallarına itaat etmesi gerekirken, krallarının dinine bağlı olmak zorunda olmadıklarını görüyoruz.

İngiltere’de Protestanlık milli din olarak kabul edildi. Ancak din baskısı azaldığı halde ortadan kalkmadı. Papalığın bazı öğretileri terk edilse de bazı şekilcilikleri yerinde durdu. Papalığın yetkisi reddedildi ancak onun yerine krallığın yetkisi koyuldu. Kral, kilisenin lideri oldu. Din özgürlüğü henüz anlaşılmamıştı. Herkes, vicdanına göre ibadet edemiyordu. Herkesin devlet dinini kabul etmesi gerekiyordu. Yüzyıllarca muhalifler baskı gördü.

17. yüzyılda binlerce pastör işlerinden çıkarıldı. Para cezası, hapis veya yurtdışına atılma tehdidi vardı ve devlet dininin dışında başka imanlı topluluğu yasaktı. Bazıları gizli yerlerde, ormanlarda ve mağaralarda toplandılar. Çok kişi, imanları için baskı görüp acı çektiler. Hapishaneler doluydu. Aileler dağıtıldı. Çok kişi yurtdışına atıldı. Yine de Rab halkıyla birlikteydi ve tanıklıkları tamamen susturulamadı. Çok kişi Amerika’ya giderek insan hakları ve din özgürlüğünün temellerini attı.

Zamanla, devlet dini olan İngiltere Kilisesi’nin altındaki halk, neredeyse putperestten pek farkı olmayan bir ruhsal seviyeye düştü. İman yoluyla aklanma gerçeği gözden kayboldu ve insanlar kurtuluşları için kendi iyi işlerine bakıyordu. Alt sınıf sefalette boğulmuştu ve üst sınıf dindarlığı hor görüyordu..

Bu zamanda Charles ve John Wesley ortaya çıktı. Bu kardeşin her ikisi pastör yani din liderleriydi. Allah yasasının, yalnız sözlere ve eylemlere değil, düşüncelere ve isteklendirmelere yani motivasyonlara uzadığını gördüler. Doğal yüreğin kötülüklerini bastırmak ve kutsal bir hayat yaşamak için bu kardeşler büyük gayret gösterdiler. Yürek kutsallığını aradılar çünkü Allah’ın beğenisini kazanmak istediler. Fakat günahın gücünü kıramadılar. Boşuna çalışıyorlardı. Luther’in yaşadığı sorunla yüz yüze geldiler: İnsanlar, Allah’ın önünde nasıl doğru olabilir?

Charles ve John Wesley bir görev için Amerika’ya gönderildiler. Denizde şiddetli fırtınalar vardı ve ölüm kesin görünüyordu. Charles ve John’un, Tanrı’yla huzur güvencesi yoktu. Ancak gemide kendi memleketteki din baskısından kaçan Moravyalılar vardı. Onlar dindar bir hayatın örneği gibiydiler. Fırtına çıktığı zaman İngilizler panik haldeyken bu Moravyalılar hiç korkuya kapılmadılar. Sonra John Wesley onlarla konuştuğu zaman, “Biz ölmekten korkmuyoruz” dediler. “Ne erkek, ne kadın ne de çocuk.”

İngiltere'ye döndüğü zaman John Wesley, Moravyalı bir pastörden eğitim aldı ve Mesih'i kurtarıcı olarak gördü. Wesley, kurtuluş için kendi işlerine artık güvenmiyordu, İsa'ya güvendi ve Allah'la huzur buldu. Kurtuluş bir armağandır.

Efesliler 2:8-10 İman yoluyla, lütufla kurtuldunuz. Bu sizin başarınız değil, Tanrı'nın armağandır. ⁹Kimsenin övünmemesi için iyi işlerin ödülü değildir. ¹⁰Çünkü biz Tanrı'nın yapıtıyız, O'nun önceden hazırladığı iyi işleri yapmak üzere Mesih İsa'da yaratıldık.

John Wesley, disiplinli ve özverili yaşantısına, bu kez imanın temeli değil, sonucu olarak; kutsallığın kökü değil, meyvesi olarak devam etti. Allah'ın Mesih'teki lütfu Hristiyan umudunun temelidir ve bu lütuf itaat ile sergilenir. Kutsal Ruh, Wesleyleri İsa Mesih'i günahkârın tek umudu olarak vaaz etmeye ikna etti. Binlerce kişi ihtida etti.

Wesleyler, İngiliz Kilisesi'ne bağlıydılar ve yeni bir mezhep kurmayı düşünmediler. Fakat yeni imanlıları Metodist Bağlantı adında organize ettiler. Metodist kelimesi, İngilizce method kelimesinden türenmiş bir terim. Wesley ve arkadaşları, henüz üniversitedeyken kutsal bir hayat yaşamaları için kurallar ve sistematik yöntemlere başvurmuşlardı. Onları hor gören sınıf arkadaşları Metodist ibaresini bir alay olarak kullanmışlardı. Şimdi ise Wesleyler, kurtuluşlarını kazanmak için değil, yeniden doğuşun meyvesi olarak disiplinli hayatı yaşıyorlardır. Metodist mezhebi, çok büyük bir mezhep oldu, hem İngiltere'de hem de Amerika'da.

Yolları kolay değildi. İngiliz Kilisesi'nden baskı gördüler. Çok yerli kilisenin kapıları onlara karşı kapalıydı. Çok kere, pastörler, Wesleylere karşı geldikleri için kalabalık heyecanlı bir şekilde onları linç etmeye çalıştı. Ancak Rab, mucizeler yaparak onları kurtardı. Metodistlerin evleri soyulup ve mahvedildi. Bu işlemler yasa dışı olmasına rağmen yetkililer tarafından göz yumuldu.

Wesley'nin zamanındaki ruhsal çöküş, büyük ölçüde, antinominaizm yani yasa tanımaz öğretisinden kaynaklanıyordu. Çok kişi, İsa Mesih'in çarmıhtaki ölümünün, On Buyruk'u iptal ettiğini ileri sürdü. On Buyruk'u tutmak, onlara göre esaret idi. Başkaları ise On Emir'in hâlâ geçerli olduğunu kabul ettiler fakat Allah'ın kurtuluş için önceden seçmiş olduğu insanların, Allah'ın "ilahî lütfun karşı konulamaz dürtüsüyle, dindarlık ve erdem işlemeye yönlendirileceklerini," ebedî cezaya mahkûm olanların ise zaten "ilahî yasaya itaat etmeye güçleri olmadığını" ileri sürdüler. En korkunç düşünce şöyleydi: Seçilmiş insanlar ilahî lütuftan mahrum kalamazlar. Böylece onlar işledikleri kötü davranışlarla gerçekten günahlı olmuyor, ilahî yasayı ihlal ettikleri anlamına da gelmiyor, dolayısıyla günahlarını itiraf etmeye ya da tövbe ederek onları ortadan kaldırmaya ihtiyaçları da yoktur.

Wesleyler bu son derece yanlış ve kötü sonuçları çıkaran öğretilere karşı geldiler ve onun için baskı gördüler. Allah, gerçekten daha önceden insanların karakterlerini değiştirilmez şekilde belirliyor mu? Hayır!

Titus 2:11Çünkü Tanrı'nın bütün insanlara kurtuluş sağlayan lütfu ortaya çıkmıştır.

1. Timoteus 2:3-6 Böyle yapmak iyidir ve Kurtarıcımız Tanrı'yı hoşnut eder. ⁴O bütün insanların kurtulup gerçeğin bilincine erişmesini ister. ⁵⁻⁶Çünkü tek Tanrı ve Tanrı'yla insanlar arasında tek aracı vardır. O da insan olan ve kendisini herkes için fidiye olarak sunmuş bulunan Mesih İsa'dır. Uygun zamanda verilen tanıklık budur.

İnsanlar kurtuluşa erişemiyorlarsa, bunun nedeni kendi seçimleridir.

Wesley, İsa'nın ölümünün On Buyruk'u iptal ettiğini söylemedi. Şöyle yazdı: ““O, On Emir’de yer alan ve peygamberlerin icra ettiği ahlaki yasayı ortadan kaldırmadı. O’nun gelişinin amacı bunun herhangi bir bölümünü iptal etmek değildi. Bu, hiçbir zaman bozulamayacak, ‘göklerde güvenilir bir tanık ola[rak]... sonsuza dek kalacak’¹ bir yasadır... Bu, dünyanın kuruluşundan beri ‘taş levhalara değil,’² tüm insanoğullarının yüreklerine, Yaratıcı’nın elinden çıktıklarında yazılmıştır. Bir zamanlar Allah’ın parmağıyla yazılmış olan harfler, her ne kadar şimdi büyük ölçüde günahla kirletilmiş olsalar da, iyiyi ve kötüyü bildiğimiz sürece tamamen iptal edilemezler. Bu yasanın her kısmı tüm insanlık üzerinde ve her çağda; zamana veya mekâna ya da değişikliğe tabi diğer koşullara değil, ancak Allah’ın doğasına ve insanın doğasına ve birbirleriyle olan değişmez ilişkiye bağlı olarak yürürlükte kalmalıdır.” Wesley Vaaz 25.

John Wesley’nin hayatı sona erdiği zaman 500,000’den fazla kişi öğretilerini kabul etmişti. Onlar, Wesley’nin yaptığı işi takip ederek, günahları bırakarak, daha pak bir hayat ve daha iyi tecrübe yaşadılar.

¹ Bkz. Mezmur 89:37.

² Bkz. 2. Korintliler 3:3.